vooral van belang waar de Statenvertaling daarvan duidelijk afweek. Waar dat niet gebeurde, diende men zich te richten naar de Statenvertaling. Bovendien kreeg Griekse tekst alleen dan voorrang wanneer de Statenvertaling werkelijk iets anders uitdrukte of verklaarde. Opvallend is verder dat het de voorkeur verdiende dezelfde woorden steeds op gelijke wijze te vertalen en de Griekse woordschikking te handhaven. Duidelijk is dat de ASC een nieuwe vertaling op het oog had, maar daarbij zoveel als mogelijk was rekening wilde houden met de gehechtheid aan de Statenvertaling.

Ondertussen had de ASC enkele malen contact gehad met de verschillende Faculteiten der Godgeleerdheid die men om medewerking verzocht. De grootste bezwaren kwamen van de Utrechtse faculteit, die ondanks herhaalde aandrang iedere vorm van medewerking bleef weigeren.[19] Dit deed de synode aarzelen. Zij ging in 1852 weliswaar akkoord met de handelingen van de ASC, en dus met het plan van aanpak zoals dat vorm had gekregen in Van Hengels *Proeve*, maar op voorstel van president J. Borsius werd de definitieve beslissing over de bijbelvertaling aan de volgende synode overgelaten. Tevens werd de ASC verzocht nogmaals een dringend beroep te doen op de faculteit te Utrecht.[20] Er was de synode blijkbaar veel aan gelegen om bij een dergelijk ingrijpend project op zijn minst alle faculteiten mee te krijgen. Dat leek niet onverstandig. Zo'n 40 % van de theologanten in Nederland studeerde rond 1840 te Utrecht, een percentage dat in 1866 was gegroeid tot 60 %. Een bijbelvertaling die niet door 'Utrecht' gesteund werd, zou derhalve ook in een groot deel der kerk niet gesteund worden.[21]

Welke bezwaren leefden er bij de Utrechtse faculteit? Men kan er op wijzen dat de hoogleraren te Utrecht reeds op leeftijd gekomen waren. Royaards, Vinke, en Bouman naderden hun pensioen. En dan nog zo'n project aanpakken? Maar in de officiële correspondentie werden natuurlijk andere argumenten aangevoerd. In 1853 werden deze, vóór de zitting der synode, aan het grote publiek bekend gemaakt in een brochure [22]

Een belangrijk bezwaar lag in de '*onzekerheid en verscheidenheid van inzigte, die bij onze Godgeleerden* op het veld van Kritiek, Exegetiek en Dogmatiek heerschende zijn'.[23] Een tweede bezwaar betrof de alleszins noodzakelijke toepassing van inleidingen en aantekeningen bij de bijbelvertaling. De verdeeldheid binnen de godgeleerde wereld zou ook hier zichtbaar worden, tenzij men een geheel kleurloze arbeid wilde aanbieden. Bovendien achtte men de situatie in de kerk zo kritiek dat het moment van invoering zeer ongeschikt was. De synode moest juist de verdeeldheid tegen gaan. Tenslotte eindigde men met een verborgen beschuldiging. De voorgestelde lijst van medewerkers telde weinig Utrechters. Het werd

de geschreven handelingen bewaard. Ik verwijs voortaan naar het gedrukte verslag in de *Handelingen*.

[10] Deze angst was niet irreëel. Behalve de herziene Statenvertaling van het NBG verscheen in deze jaren een vertaling van het Nieuwe Testament van de Utrechtse hoogleraar H.E. Vinke, en een anonieme 'gezuiverde vertaling'. Zie Meezenbroek, *Geschiedenis*, 13,14.

[11] Zie het verslag van de ASC aan de synode, *Handelingen,* 1849, 124.

[12] *Handelingen*, 1849, 448.

[13] *Idem,* 1850, 162 en 308.

[14]Zie hierover o.a. A.J. Rasker, *De Nederlandse Hervormde Kerk vanaf 1795. Haar geschiedenis en theologie in de negentiende en twintigste eeuw* (Kampen 1974) 153-154 en W. Volger, *De leer der Nederlandsche Hervormde Kerk*, 1e deel 1816-1852 (Franeker 1946), in het bijzonder de blzz 171-220

[15] Zie bijvoorbeeld A. de Groot, 'W. Broes – een conservatief van de status quo', in: R.E. de Bruin en G.J. Schutte (red.) *Drie protestantse conservatieven uit de 19e eeuw* (= *Serta Historica* VI) (Amsterdam 1994)) 36-65, aldaar 45. Op het punt van partijvorming lijken parallellen te liggen tussen kerk en politiek. Zie R. Kuiper, 'Antirevolutionaire partijvorming na de grondwetswijziging van 1848', in: G.J. Schutte en J. Vree (red.), *Om de toekomst van het protestantse Nederland. De gevolgen van*